

**СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ (НА ОСНОВІ ДОСВІДУ
США)**

***Анотація.** Глобалізація комунікацій та безпрецедентне збільшення транспарентності діяльності держави на міжнародній арені спричинили трансформацію форм та методів дипломатичної діяльності держави. Ключовим вектором цих змін, безперечно, можна вважати практику встановлення прямих контактів уряду однієї країни з цільовими аудиторіями за кордоном. Така діяльність одержала назву «публічна дипломатія». Її ефективна реалізація, вочевидь, потребує створення відповідних інституцій, що мають бути вбудовані в існуючі структури дипломатичної служби. Відповідно, метою даного дослідження є проведення системного аналізу інституційного забезпечення реалізації політики публічної дипломатії на основі досвіду США.*

***Ключові слова:** публічна дипломатія, зовнішня політика, США, політичні системи та інститути, громадська думка, системний аналіз.*

***Abstract.** The globalization of communications and unprecedented increase of transparency of the state actions on the international arena led to the transformation of forms and methods of diplomatic activity. A key vector of these changes, of course, should be considered the practice of direct contacts of one state's government with target audiences abroad. This activity was called "public diplomacy". Its effective implementation clearly requires the creation of institutions, which should be built into the existing structure of the diplomatic service. Accordingly, the aim of this study is to conduct systematic analysis of*

* кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій
Університету економіки та права «КРОК» (м.Київ)

institutional support for implementation of public diplomacy policy based on the US experience.

Keywords: *public diplomacy, foreign policy, USA, political systems and institutions, public opinion, system analysis.*

Аннотация. *Глобализация коммуникаций и беспрецедентное увеличение прозрачности деятельности государства на международной арене вызвали трансформацию форм и методов дипломатической деятельности государства. Ключевым вектором этих изменений, безусловно, можно считать практику установления прямых контактов правительства одной страны с целевыми аудиториями за рубежом. Такая деятельность получила название «публичная дипломатия». Ее эффективная реализация, очевидно, требует создания соответствующих институтов, которые должны быть встроены в существующие структуры дипломатической службы. Соответственно, целью данного исследования является проведение системного анализа институционального обеспечения реализации политики публичной дипломатии на основе опыта США.*

Ключевые слова: *публичная дипломатия, внешняя политика, США, политические системы и институты, общественное мнение, системный анализ.*

Постановка проблеми. *Глобалізація комунікацій, яка розпочалась ще у ХІХ столітті із винаходом електромагнітного телеграфу, телефону та радіозв'язку і набула всеохоплюючих ознак у ХХ столітті із розвитком Інтернету та сателітарного зв'язку, спричинила докорінні зміни практично у всіх сферах життя, включаючи сферу міжнародних відносин та дипломатії. Стало очевидним, що застосування традиційних форм та методів взаємодій між державами, в основі яких лежали канали міжурядового комунікування, стали невідповідними викликам нового*

світу. Дипломатія, що являла собою переважно одномірний процес на рівні окремих урядів, зараз являє собою багатогранну діяльність, у якій дедалі помітнішу роль відіграє суспільна думка.

Фактично, нині ми можемо спостерігати перехід від традиційної дипломатії, або, за визначенням американського дослідника Ройса Аммона, “старої дипломатії” (див. [1, с.5–6]), яка розуміється як втілення на практиці зовнішньої політики за допомогою політичного контакту між урядами різних країн, до т.зв. “нової дипломатії”, що більше покладається на пресу й глобальне телебачення. Внаслідок втручання інформаційних технологій в процес ведення дипломатії виникло багато нових форм дипломатії. З’явилися такі терміни, як “медіа дипломатія”, “мережева дипломатія”, “віртуальна дипломатія”, “дипломатія реального часу” тощо. Іншим напрямом трансформації дипломатичної діяльності стало розширення кола цільових аудиторій, з якими в рамках реалізації зовнішньополітичної стратегії встановлюються прямі контакти — до нього увійшли безпосередньо населення інших країн, громадські організації, освітні заклади тощо. Виникло нове поняття — публічна дипломатія, яка розуміється як діалогічна комунікація між урядами та іншими акторами міжнародних відносин через засоби масової комунікації, а також неопосередковані канали контакту з масовою аудиторією зарубіжних країн. Метою публічної дипломатії є створення або зміцнення позитивного іміджу країни та її суспільства, а також вплив на громадську думку задля формування позитивного ставлення до країни, результатом чого має бути полегшення досягнення цілей міжнародної політики [2, с.3956].

Ефективна реалізація стратегії публічної дипломатії потребує, з одного боку, чіткого визначення пріоритетів та цільових аудиторій, а з іншого — створення відповідних структур, підпорядкованих зовнішньополітичному відомству країни (або структурних підрозділів самого зовнішньополітичного відомства). Першою країною світу, яка почала використовувати технології публічної дипломатії як невід’ємний елемент

своєї зовнішньої політики, є Сполучені Штати Америки. За десятиліття практичної реалізації публічної дипломатії в США напрацьований потужний досвід та вибудовано ефективну систему реалізації політики публічної дипломатії в рамках національної зовнішньополітичної стратегії.

Проблема дослідження полягає в необхідності визначення на основі досвіду Сполучених Штатів Америки оптимальної моделі системи реалізації політики публічної дипломатії, яка може стати основою при побудові подібної системи в Україні. Відповідно, *метою дослідження* є проведення системного аналізу інституціонального забезпечення реалізації політики публічної дипломатії на основі досвіду США.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми публічної дипломатії, її сутності, форм та методів здійснення розглядали такі зарубіжні вчені, як Н. Калл, М. Леонард, Й. Меліссен, В. Раг, Д. Сонді, А. Фішер, Р. Фортнер та ін.; такі вітчизняні вчені та дослідники, як С. Белей, І. Гавриленко, С. Гуцал, Є. Макаренко, Н. Піпченко, В. Руднева, О. Тищенко-Тишковець та ін.

Інституціональне забезпечення публічної дипломатії у США має вже столітню історію. Першою американською установою, чия діяльність мала елементи публічної дипломатії, був Комітет з публічної інформації (Committee on Public Information, CPI), створений президентом Вудро Вільсоном 13 квітня 1917 року. Метою створення комітету був вплив на громадську думку в США щодо участі країни у Першій Світовій війні. Діяльність CPI було згорнуто після завершення війни.

Наступна урядова установа — Офіс воєнної інформації (Office of War Information, OWI) — діяла у період Другої Світової війни, з 13 червня 1942 року по 15 вересня 1945 року. Головною метою установи було інформування населення США про хід війни, а також патріотична пропаганда. Крім того, OWI здійснював зарубіжні інформаційні та пропагандистські кампанії, направлені на війська та населення противника.

Подальше формування американської системи зовнішньополітичної

пропаганди (публічної дипломатії) пов'язане із періодом “Холодної війни” між соціалістичним табором на чолі із СРСР та “західним світом” на чолі із США. Основою американської пропагандистської діяльності став Закон США про інформаційний та освітній обмін 1948 року (US Information and Educational Exchange Act), також відомий як Закон Сміта-Мундта (Smith-Mundt Act). Одним із наслідків ухвалення цього закону було створення 1 серпня 1953 року спеціальної урядової установи — Інформаційного агентства США (United States Information Agency, USIA), на яке покладались функції роз'яснення зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки для світової громадськості та інформування про національні інтереси та цінності, поширенні діалогу між американцями, американськими інституціями та їх партнерами за кордоном. Зокрема, до завдань цього агентства входило: роз'яснювати та відстоювати американську політику у термінах, які є прийнятними та значимими в іноземних культурах; надання інформації про офіційну політику Сполучених Штатів, а також про людей, цінності та установи, які впливають на цю політику; доводити вигоди від міжнародних зобов'язань до американських громадян і установ, допомагаючи їм будувати міцні довготривалі відносини з їх колегами за кордоном; давати поради Президентові та урядовцям, що визначають політику, щодо шляхів, коли позиція іноземної громадськості матиме прямий вплив на ефективність політики США [3, с. 10]. 1 жовтня 1999 року USIA було ліквідоване, а його функції передані безпосередньо зовнішньополітичному відомству країни. Зокрема, була утворена посада заступника державного секретаря з питань публічної дипломатії та громадських справ.

На сьогоднішній день в структурі Державного департаменту США функціонують 5 структурних підрозділів, підзвітних заступнику державного секретаря з питань публічної дипломатії та громадських справ: Бюро у справах освіти та культури; Бюро міжнародних інформаційних програм; Бюро громадських справ; Центр глобальної участі; Відділ політики, планування та ресурсів для публічної дипломатії та громадських

справ.

Бюро у справах освіти та культури (Bureau of Educational and Cultural Affairs) здійснює управління освітніми та культурними програмами обміну Держдепартаменту, а також програмами лідерства. Ці обміни охоплюють культурну, спортивну, наукову та професійну галузі і залучають громадян з більш як 160 країн світу. Метою цих програм є сприяння “порозумінню між народом Сполучених Штатів і народами інших країн з метою сприяння дружнім і мирним відносинам” [4, с. 15].

Бюро громадських справ Державного департаменту США (Bureau of Public Affairs) виконує функції інформування громадян Сполучених Штатів про діяльність зовнішньополітичного відомства держави, роз’яснення цілей та завдань зовнішньої політики та організації зворотного зв’язку від громадян до творців політики.

Для інформування іноземної громадськості у структурі Державного департаменту США функціонує Бюро міжнародних інформаційних програм (Bureau of International Information Programs). Цей підрозділ є провідною міжнародною стратегічною комунікаційною службою Держдепартаменту для міжнародної спільноти. Бюро розробляє, розвиває та реалізує різноманітні інформаційні ініціативи та стратегічні комунікаційні програми, включаючи друковані публікації та публікації в мережі Інтернет, створення та підтримку інформаційних ресурсів тощо. Діяльність Бюро спрямована на ключові міжнародні аудиторії, такі, як засоби масової інформації, урядові посадовці, лідери думок та широка громадськість у більш як 140 країнах світу.

Центр глобальної участі (Global Engagement Center) створений для комунікаційних підтримки антитерористичних заходів. Завданнями Центру є поширення на зарубіжні аудиторії повідомлень, що мають протидіяти пропагандистській діяльності екстремістських угруповань, включаючи ІДІЛ та Аль-Каїду.

Відділ політики, планування та ресурсів для публічної дипломатії та

громадських справ (The Office of Policy, Planning, and Resources for Public Diplomacy and Public Affairs) забезпечує довгострокове стратегічне планування та оцінювання ефективності діяльності в галузі публічної дипломатії та громадських справ. Відділ також надає поради заступнику держсекретаря щодо найкращого способу використання ресурсів для досягнення поставлених цілей [5].

Підсумовуючи та узагальнюючи проаналізований досвід США у створенні організаційної системи реалізації політики публічної дипломатії, необхідно виокремити такі моменти, важливі для подальшого створення ідеальної моделі системи реалізації політики публічної дипломатії:

- в основу моделі закладатиметься ідея створення двох окремих функціональних підрозділів, що займаються відповідно інформуванням зарубіжної аудиторії та інформуванням населення своєї країни;

- в модель не включатимуться дорадчі, планувальні і т.п. підрозділи, з огляду на їх допоміжний характер та не принциповість їх присутності в модельованій системі.

Модельовання системи

Дана система призначена для роз'яснення основ зовнішньої політики та пропаганди її правильності для населення своєї країни, формування світової думки у напрямі потрібного сприйняття зовнішньої політики, створення відповідного іміджу держави у міжнародних інформаційних потоках, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, мережі Інтернет, для реалізації зовнішньополітичних інтересів.

Дана система може розглядатись як підсистема системи “Державне управління”. В цій надсистемі досліджувана система виконує роль одного з ключових механізмів планування та реалізації внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Метою існування даної системи в узагальненому виді є доповнення та підсилення традиційної дипломатії за допомогою ефективною реалізації стратегії публічної дипломатії.

Базовими функціями даної системи є: оцінювання поточного стану та аналіз проблем; вивчення запитів міжнародної спільноти (урядів, недержавних організацій, бізнесової громади, мас-медіа) та її очікувань (дружня політика, демократичний устрій, сприятливий інвестиційний клімат, симпатії пересічних громадян тощо), а також гармонійне поєднання цих запитів і очікувань із власними цілями (дружні відносини, політична, економічна, військова та інша підтримка, інвестування тощо); розробка плану дій та його реалізація; здобуття необхідного ефекту серед міжнародної спільноти.

Прикладними функціями даної системи є збільшення поінформованості громадськості щодо зовнішньої політики держави; покращення іміджу держави; зростання прихильного ставлення зарубіжної аудиторії; сприяння реалізації зовнішньополітичних інтересів.

До інтегральних властивостей системи (властивостей, характерних для системи в цілому і якими не володіє жоден з її елементів) можна віднести такі: розробка державної стратегії публічної дипломатії; координація зусиль з реалізації політики публічної дипломатії; контроль за ефективністю реалізації політики публічної дипломатії.

Для проведення аналізу нами буда побудована система реалізації політики публічної дипломатії (див. рис. 1).

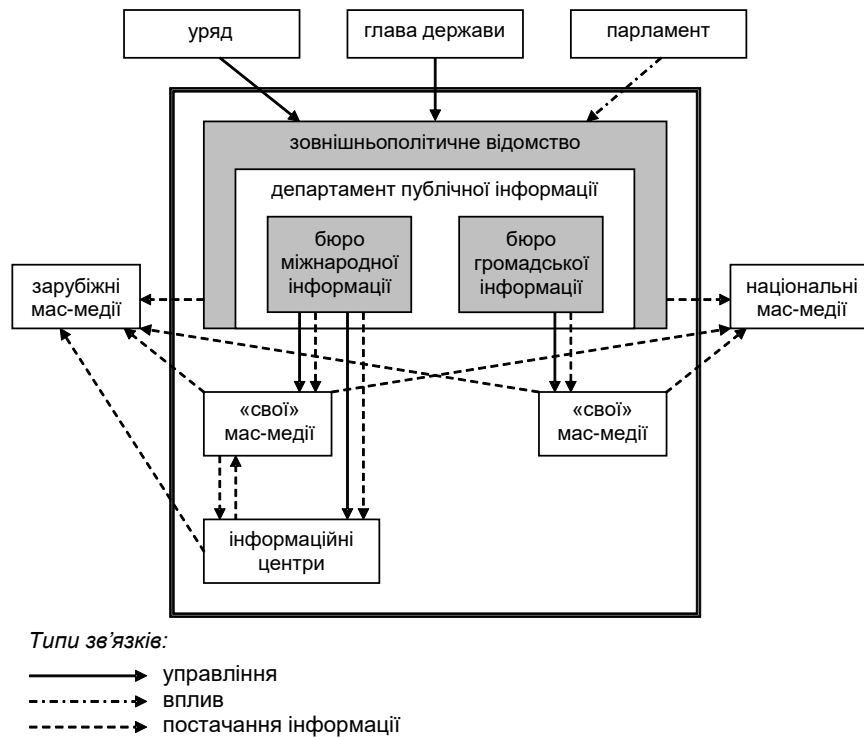

Рис. 1. Система реалізації політики публічної дипломатії
(джерело: укладено автором)

Елементами досліджуваної системи є:

- зовнішньополітичне відомство держави;
- департамент публічної інформації;
- бюро міжнародної інформації;
- бюро громадської інформації;
- мас-медії Бюро міжнародної інформації;
- інформаційні центри Бюро міжнародної інформації;
- мас-медії Бюро громадської інформації.

Крім того, у структурі системи були показані окремі елементи надсистеми “Державне управління” та зовнішнього середовища, які є найбільш суттєвими для функціонування досліджуваної системи:

- глава держави;
- уряд держави;
- парламент;
- зарубіжні мас-медії;
- національні мас-медії.

Аналізуючи кожен елемент досліджуваної системи порізно, можна виокремити такі їх самостійні ролі та функції:

- Зовнішньополітичне відомство держави. Це ключовий елемент системи, оскільки саме на зовнішньополітичне відомство покладаються функції формування та реалізації зовнішньої політики держави, а також її інформаційного забезпечення.

- Департамент публічної інформації. Цей елемент безпосередньо реалізує сформульовану зовнішньополітичним відомством політику публічної дипломатії, координує діяльністю Бюро міжнародної інформації та Бюро громадської інформації. Цей елемент в свою чергу може розглядатися як підсистема системи “Зовнішньополітичне відомство держави”.

- Бюро міжнародної інформації. Призначенням цього елемента є інформування іноземної громадськості.

- Бюро громадської інформації. Призначенням цього елемента є інформування внутрішньої громадськості.

- Мас-медіа Бюро міжнародної інформації. Призначенням цього елемента системи є трансляція світовій громадськості (або певним цільовим зарубіжним аудиторіям) за допомогою каналів масової комунікації інформаційних повідомлень в рамках реалізації стратегічних напрямів публічної дипломатії.

- Інформаційні центри Бюро міжнародної інформації. Призначенням цього елемента системи є надання зацікавленим зарубіжним аудиторіям (місцевим ЗМІ, громадським організаціям, окремим громадянам тощо) інформації, яка належним чином висвітлює пріоритетні цілі зовнішньої політики держави, а також проведення з цією метою певних подієвих заходів (інформаційних ярмарків, презентацій, прес-конференцій, круглих столів тощо).

- Мас-медіа Бюро громадської інформації. Призначенням цього елемента системи є трансляція внутрішній громадськості за допомогою каналів масової комунікації інформаційних повідомлень, покликаних

роз'яснювати пріоритетні цілі зовнішньої політики держави.

Загальна схема функціонування досліджуваної системи та її елементів може бути представлена у вигляді такої схеми:

1 етап — визначення пріоритетних цілей та концептуальних засад політики публічної дипломатії держави.

На цьому етапі центральні органи влади (глава держави, уряд, парламент) в рамках своєї компетенції та повноважень розробляють та затверджують програмні документи в цій сфері, а також забезпечують фінансування практичної реалізації даної політики. Ці програмні документи є основою для діяльності ключового елемента досліджуваної системи — “Зовнішньополітичне відомство держави”, а самі вони можуть розглядатись як інформація, по подається на вхід системи.

Далі зовнішньополітичне відомство держави розробляє відповідні інструкції та програми для департаменту публічної інформації та його структурних частин — “Бюро міжнародної інформації” та “Бюро громадської інформації”.

2 етап — реалізація політики публічної дипломатії. На цьому етапі елемент “Департамент публічної інформації” організовує практичну роботу елементів “Бюро міжнародної інформації” та “Бюро громадської інформації”, які, в свою чергу, реалізують на практиці політику публічної дипломатії як через елементи досліджуваної системи — “Мас-медіа Бюро міжнародної інформації”, “Інформаційні центри Бюро міжнародної інформації”, “Мас-медіа Бюро громадської інформації”, так і через елементи зовнішнього середовища — “Зарубіжні мас-медіа” та “Національні мас-медіа”.

3 етап — оцінка ефективності реалізації політики публічної дипломатії. На цьому етапі елемент “Департамент публічної інформації” на підставі зворотного зв'язку від елементів “Бюро міжнародної інформації” та “Бюро громадської інформації” (у формі різного роду звітів) аналізує ефективність їх діяльності та подає відповідні звіти елементу “Зовнішньополітичне відомство держави”. Крім того, елемент “Зовнішньополітичне

відомство держави”, а також елементи зовнішнього середовища “Глава держави”, “Уряд”, “Парламент” можуть самостійно контролювати та оцінювати ефективність діяльності всієї досліджуваної системи в цілому.

Аналізуючи кожен елемент досліджуваної системи, можна виокремити такі зв’язки між ними:

– Зовнішньополітичне відомство держави. Як державний орган виконавчої влади цей елемент зв’язаний з елементами надсистеми “Державне управління”, а саме: зв’язок управління з елементами “Глава держави” та “Уряд”, зв’язок впливу з елементом “Парламент” (цей тип зв’язку визначається тим, що парламент визначає кошторис відомства та може вимагати звітування; загалом, описана схема притаманна президентській та президентсько-парламентській моделі державного устрою і може мати інший вигляд в інших формах державного устрою). Елемент “Департамент публічної інформації” є його складовою частиною. На інші елементи безпосередньо не впливає.

– Департамент публічної інформації. Є структурним елементом надсистеми “Зовнішньополітичне відомства держави” та надсистемою для елементів “Бюро міжнародної інформації” та “Бюро громадської інформації”. Це визначає, що зв’язки між зазначеними елементами є внутрішньосистемними. Крім того, цей елемент має зв’язки типу “постачання інформації” з такими елементами зовнішнього середовища, як “Зарубіжні мас-медіа” та “Національні мас-медіа”.

– Бюро міжнародної інформації. Є складовою частиною елемента “Департамент публічної інформації”, з яким зв’язаний внутрішньосистемними зв’язками. Крім того, цей елемент зв’язаний з елементами “Мас-медіа Бюро міжнародної інформації” та “Інформаційні центри Бюро міжнародної інформації” зв’язками типу “постачання інформації” та управління.

– Бюро громадської інформації. Є складовою частиною елемента “Департамент публічної інформації”, з яким зв’язаний внутрішньосистемними зв’язками. Крім того, цей елемент зв’язаний з елементом “Мас-медіа

Бюро громадської інформації” зв’язками типу “постачання інформації” та управління.

– Мас-медіі Бюро міжнародної інформації. Цей елемент управляється елементом “Бюро міжнародної інформації”. Крім того, він має зв’язок типу “постачання інформації” з елементом досліджуваної системи “Інформаційні центри Бюро міжнародної інформації” та з елементами зовнішнього середовища “Зарубіжні мас-медіі” та “Національні мас-медіі”.

– Інформаційні центри Бюро міжнародної інформації. Цей елемент управляється елементом “Бюро міжнародної інформації”. Крім того, він має зв’язок типу “постачання інформації” з елементом досліджуваної системи “Мас-медіі Бюро міжнародної інформації” та з елементом зовнішнього середовища “Зарубіжні мас-медіі”.

– Мас-медіі Бюро громадської інформації. Цей елемент управляється елементом “Бюро громадської інформації”. Крім того, він має зв’язок типу “постачання інформації” з елементами зовнішнього середовища “Зарубіжні мас-медіі” та “Національні мас-медіі”.

Для досліджуваної системи можна говорити про два типи оточуючого середовища. Перше — це внутрішнє середовище, до якого відносяться керівництво та органи влади держави, а також населення країни. Друге — це зовнішнє середовище, до якого перш за все відноситься світова громадськість.

Говорячи про внутрішнє середовище, необхідно зазначити два аспекти взаємодії з ним. По-перше, досліджувана система певною мірою забезпечує або підвищує ефективність функціонування інших органів державної влади (приміром, успішна зовнішньополітична інформаційна кампанія може сприяти успішній реалізації зовнішньоекономічних інтересів держави). По-друге, досліджувана система, як і будь-який інший елемент надсистеми “Державне управління”, існує й функціонує за рахунок платників податків (населення країни), які, вочевидь, зацікавлені в її ефективній діяльності та з цією метою прагнуть в той чи інший

спосіб (перш за все через демократичні інституції) поставити її під контроль громадськості.

Якщо ж говорити про зовнішнє середовище, то необхідно враховувати особливості аудиторії, на яку будуть спрямовані повідомлення публічної дипломатії. Серед цільових аудиторій при реалізації державної політики публічної дипломатії необхідно виділити такі: політичне керівництво іноземних держав, дипломати, бізнесові кола (наявні та потенційні інвестори, компанії, з якими підтримуються комерційні зв'язки тощо), громадські організації, міжнародні організації, населення (в першу чергу тих країн, громадська думка в яких є важливою з огляду на зовнішньополітичні інтереси держави).

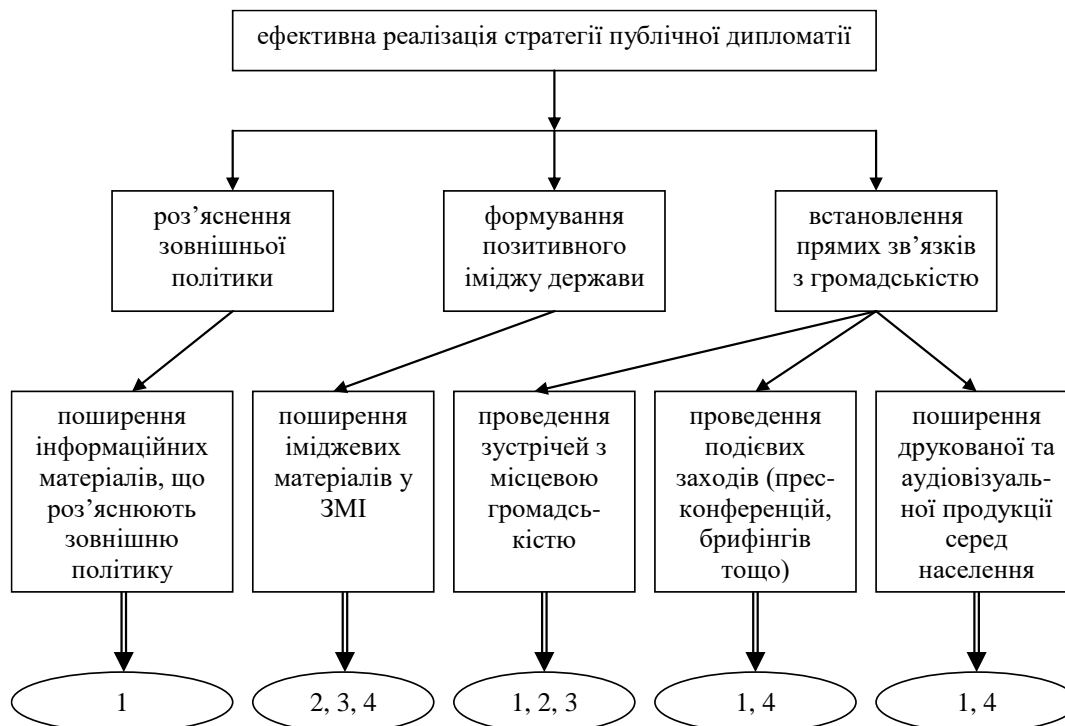
Пошук розв'язків

Для пошуку розв'язку був обраний метод “дерева цілей”. З математичної точки зору, дерево цілей являє собою зв'язний граф, вершини якого інтерпретуються як цілі, а ребра (дуги) як зв'язки між цілями. Формується таке “дерево” шляхом поділу загальної цілі на підцілі, а їх, у свою чергу, — на більш детальні складові, які називають підцілями нижчих рівнів або, починаючи з деякого рівня, — функціями [6, с. 150–151]. Як наслідок, отримується повна та відносно стійка структура цілей, проблем, напрямів, яка протягом деякого періоду часу мало змінюється при неминучих змінах, що відбуваються в будь-якій динамічній системі. Таким чином, змістовно дерево цілей дозволяє пов'язувати цілі вищого рівня з конкретними засобами їх досягнень на нижчому рівні через низку проміжних ланок.

Як основний інструмент системного аналізу метод дерева цілей використовується на багатьох етапах. Зокрема, він використовується для структуризації й аналізу проблем, структуризації системи, декомпозиції критеріїв оптимальності, при проектуванні організації як інструмента забезпечення повноти охоплення функцій управління [6, с. 43].

Для аналізу досліджуваної системи нами було побудовано таке

дерево цілей (див. рис. 2).

Експлікація функцій системи:

- 1) збільшення поінформованості громадськості щодо зовнішньої політики держави
- 2) покращення іміджу держави
- 3) зростання прихильного ставлення зарубіжної аудиторії
- 4) сприяння реалізації зовнішньополітичних інтересів

Рис. 2. Дерево цілей (джерело: укладено автором)

Основна ціль досліджуваної системи — ефективна реалізація стратегії публічної дипломатії — нами була розкладена на такі підцілі:

- 1) роз'яснення зовнішньої політики;
- 2) формування позитивного іміджу держави;
- 3) встановлення прямих зв'язків з громадськістю.

Підціль “роз'яснення зовнішньої політики” має підціль нижчого рівня “поширення інформаційних матеріалів, що роз'яснюють зовнішню політику”.

Підціль “формування позитивного іміджу держави” має підціль нижчого рівня “поширення іміджевих матеріалів у ЗМІ”.

Підціль “встановлення прямих зв'язків з громадськістю” має підцілі нижчого рівня “проведення зустрічей з місцевою громадськістю”, “проведення подієвих заходів (прес-конференцій, брифінгів тощо)”, “поширення друкованої та аудіовізуальної продукції серед населення”.

Перелічені підцілі нижчого рівня мають в свою чергу такі цілі-функції, як збільшення поінформованості громадськості щодо зовнішньої політики держави, покращення іміджу держави, зростання прихильного ставлення зарубіжної аудиторії, сприяння реалізації зовнішньополітичних інтересів.

Як видно з наведеного дерева цілей, найбільшою мірою забезпечується реалізація функції “збільшення поінформованості громадськості щодо зовнішньої політики держави” (з нею пов’язані чотири з п’яти підцілей). Функція “поширення друкованої та аудіовізуальної продукції серед населення” пов’язана з трьома з п’яти підцілей, інші функції — з двома з 5 підцілей.

Основними результатами проведеного дослідження ми вважаємо таке:

1) З’ясовано, що досліджувана система є, з одного боку, підсистемою надсистеми “Державне управління”, а з іншого — має у собі підсистему. Це вимагає комплексного підходу до аналізу взаємодії елементів системи між собою та із елементами надсистеми.

2) Ключовим елементом системи є “Зовнішньополітичне відомство держави”, оскільки саме на зовнішньополітичне відомство традиційно покладаються функції формування та реалізації зовнішньої політики держави, а також її інформаційного забезпечення.

3) Виявлено, що функціонування системи тісно пов’язане із взаємодією з елементами зовнішнього середовища. Зокрема, ефективне функціонування досліджуваної системи вимагає прямого чи опосередкованого впливу на такі зовнішні елементи, як “Зарубіжні мас-медіі” та “Національні мас-медіі”. Таким чином, можна зробити висновок, що реалізація політики публічної дипломатії повинна передбачати, серед іншого, встановлення тієї чи іншої форми взаємодії із зарубіжними мас-медіями, що дозволить більш ефективно проводити потрібну політику як в міжнародному інформаційному просторі, так і в національних

інформаційних просторах окремих країн.

4) Визначено, що власні цілі кожного елемента досліджуваної системи узгоджені з цілями всієї системи в цілому. Протиріч у цілях елементів системи не виявлено. Таким чином, досліджувану систему можна вважати стабільною.

5) Пошук розв'язків за допомогою методу “дерева цілей” виявив такі цілі-функції, як збільшення поінформованості громадськості щодо зовнішньої політики держави, покращення іміджу держави, зростання прихильного ставлення зарубіжної аудиторії, сприяння реалізації зовнішньополітичних інтересів. З них найбільшою мірою забезпечується реалізація функції “збільшення поінформованості громадськості щодо зовнішньої політики держави”, на підставі чого можна зробити висновки, що найбільшою мірою функціонування даної системи скероване саме на інформування зарубіжної та внутрішньої аудиторії, що в цілому не протирічить загальноприйнятим поглядам на роль публічної дипломатії. Це дає підстави вважати, що саме цей напрям публічної дипломатії повинен бути одним із ключових при розробці відповідної стратегії.

Перспективи подальших досліджень полягають в проведенні системного аналізу вітчизняної системи публічної дипломатії та розробка пропозицій щодо її найбільш оптимальної та ефективної моделі.

Список використаних джерел:

1. Ammon R. J. Global Television and the Shaping of World Politics: Telediplomacy and Foreign Policy / Royce J. Ammon. — Jefferson, NC: McFarland, 2001. — 199 p.
2. *Ociepka B.* Public Diplomacy / Beata Ociepka // The International Encyclopedia of Communication / ed. by Wolfgang Donsbach. — Oxford: Blackwell Publishing, 2008. — P. 3956–3960.
3. *Nakamura K. H.* U.S. Public Diplomacy: Background and Current

Issues [Электронний ресурс] / Kennon H. Nakamura, Matthew C. Weed. — Washington: Congressional Research Service, 2009. — 65 p. — Режим доступу: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40989.pdf> (переглянуто 2 травня 2016 року)

4. Assessing U.S. Public Diplomacy: A Notional Model [Электронний ресурс] / The United States Advisory Commission on Public Diplomacy. — 2010. — 151 p. — Режим доступу: <http://www.state.gov/documents/organization/149966.pdf> (переглянуто 4 травня 2016 року)

5. U.S. Department of State [Электронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.state.gov/> (переглянуто 3 травня 2016 року)

6. Теория систем и системный анализ в управлении организациями: Справочник: Учеб. пособие / Под ред. В. Н. Волковой и А. А. Емельянова. — М.: Финансы и статистика, 2006. — 848 с.